

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

(повна назва вищого навчального закладу)

Кафедра економічної та соціальної географії і туризму

"ЗАТВЕРДЖУЮ"
Проректор з науково-педагогічної роботи
_____ (П.І.Б.)
_____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Дослідження світового та регіональних туристичних ринків

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти _____ третій (доктор філософії)

Галузь знань _____ 10 природничі науки

Спеціальність _____ 106 Географія

(код і назва спеціальності)

Робоча програма складена на основі навчальної програми з дисципліни «Дослідження світового та регіональних туристичних ринків».

Розробник: Коломієць Катерина Василівна, к.г.н., доц. кафедри економічної та соціальної географії і туризму геолого-географічного факультету.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економічної та соціальної географії і туризму

Протокол № 1 від 31 серпня 2020 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

Топчієв О.Г.
(прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) геолого-географічного факультету

Протокол № 1 від 23 вересня 2020 р.

Голова НМК

(підпис)

Сич В. А.
(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри економічної та соціальної географії і туризму

Протокол № 1 від "30" серпня 2021 р.

Завідувач кафедри

пресф. О. Г. Топчієв
(підпис)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри економічної та соціальної географії і туризму

Протокол № ___ від "___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>вечірня форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 залікових модулів – 1 змістових модулів – 2 ІНДЗ* – _____ - _____ (вид завдання)	Галузь знань <u>10 Природничі науки</u> Спеціальність <u>106 Географія</u> Рівень вищої освіти: <u>третій, аспірант</u> <u>(доктор філософії)</u>	за вибором (студента)	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		1-й	1-й
		<i>Семестр</i>	
		1	1
		<i>Лекції</i>	
		16 год.	16 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		14 год.	14 год.
		<i>Лабораторні</i>	
		год.	год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		60 год.	60 год.
		у т.ч. ІНДЗ*: - год.	
Форма підсумкового контролю: залік			

* – за наявності

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни “Дослідження світового та регіональних туристичних ринків” полягає у підготовці фахівців, здатних вирішувати теоретико-методологічні, методичні і прикладні питання суспільно-географічного дослідження туристичних ринків міжнародного та національного рівнів, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та професійної практики, а також розуміти механізми формування міжнародних туристичних потоків.

Завдання курсу:

- визначення сутності сучасного етапу розвитку туристичної сфери у світі;
- виявлення основних факторів і тенденцій, які впливають на розвиток світового та національного туристичних ринків;
- розкриття сутності трансформаційних змін туристичної сфери у глобальному середовищі;
- аналіз країн походження туристів щодо виявлення чинників формування міжнародних туристичних потоків у географічному просторі.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) загальні компетенції:

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність працювати в міжнародному середовищі.

ЗК05. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

ЗК07. Здатність спілкуватися на фахову тематику з експертами з інших галузей.

б) спеціальні (фахові) компетенції:

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у географії та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з географії та суміжних галузей.

СК04. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти в географії та дотичні до неї міждисциплінарні проекти, лідерство під час їх реалізації.

СК07. Здатність формулювати наукову проблему, робочі гіпотези досліджуваної проблеми, що передбачає глибоке переосмислення, застосування наявних фундаментальних та створення нових цілісних знань.

СК10. Здатність самостійно здійснювати науково-дослідницьку діяльність в галузі географії та суміжних науках, інтерпретувати дані власного наукового дослідження, відносити їх до відповідної теорії з використанням сучасних методів дослідження, інформаційних технологій.

Очікувані результати навчання.

РН02. Глибоко розуміти загальні принципи, методи хімічних наук, методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях (у сфері економічної та соціальної географії, біогеографії і географії ґрунтів, фізичної географії, геофізики і геохімії ландшафтів, конструктивної географії і раціонального використання природних ресурсів) та у викладацькій практиці.

РН03. Глибоке розуміння теоретичних основ, прикладних засад географії, сучасних тенденцій, перспектив розвитку географічної науки та спроможність орієнтуватись в сучасних проблемах наукових досліджень в галузі географії й суміжних науках.

PH06. Знання ранніх та нових актуальних напрямів досліджень, сучасних досягнень в галузі географії, застосування їх для вирішення наукових завдань і самостійної пошукової роботи в межах обраної спеціальності (Географія).

PH07. Вміти презентувати та обговорювати з фахівцями та широкою аудиторією результати досліджень наукових та прикладних проблеми з географії державною та іноземною мовами, кваліфіковано їх відобразити у наукових публікаціях, провідних міжнародних наукових виданнях.

PH08. Вміти планувати і виконувати експериментальні та теоретичні дослідження з хімії, дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів, критично аналізувати результати власних і інших досліджень у контексті усього комплексу сучасних знань щодо розглядаємої проблеми.

PH11. Вміти ініціювати, організовувати та проводити комплексні дослідження в галузі науково-дослідницької та інноваційної діяльності, використовуючи міждисциплінарні підходи, результатом яких є отримання нових знань.

Здобувач повинен:

знати:

- умови та чинники, що впливають на формування попиту та пропозиції, їх просторово-часової структури, динаміки, диференціації, напрямків та сили впливу з метою прогнозування розвитку та моделювання процесу;
- впливи та прояви загальносвітових закономірностей розвитку туризму в конкретних умовах національного ринку з метою розробки принципів його територіальної організації;
- місце і роль національного туристичного ринку в глобальному та регіональному туристичному процесі, в формуванні глобальних геопросторових структур;
- просторово-часову структуру та територіальної диференціації туристичного споживання, яке відтворює рівень сформованості внутрішньому ринку, що функціонує в формі міжгалузевго комплексу індустрії туризму;
- рівень сформованості, комплексно-пропорційного розвитку індустрії туризму, її відповідності обсягу та структурі попиту, форми територіального зосередження попиту та територіальної організації індустрії туризму;
- суспільно-географічні чинники туризму та властивості географічного простору, що мають значення для формування й розподілу міжнародних туристичних потоків.

вміти:

- визначати основні теоретичні засади суспільно-географічного дослідження міжнародних туристичних потоків і методологічні підходи до їхнього аналізу;
- надавати пропозиції щодо ефективної територіальної організації туристичного споживання на основі формування міжгалузевго соціально-орієнтованого комплексу індустрії туризму;
- визначати зарубіжну туристичну активність населення країн походження, іноземну туристичну привабливість або атрактивність країн призначення;
- аналізувати країни походження туристів щодо виявлення чинників формування міжнародних туристичних потоків у географічному просторі.

3.Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТУРИСТИЧНИХ РИНКІВ

Тема 1. Ринок туристичних послуг та його територіальна організація.

Світовий ринок. Регіональні ринки. Загальна схема взаємодії ринкових сторін. Структура світового ринку. Сфера послуг. Взаємодія туристичного ринку і території. Територіальна спеціалізація. Національний туристичний ринок. Механізм формування та функціонування місцевого туристичного ринку

Тема 2. Індустрія туризму - основа розвитку національного ринку туристичних послуг. Структура та типологія національних туристичних ринків.

Індустрія туризму як міжгалузевий господарський комплекс. Структури індустрії туризму. Організаційно-управлінські функції з координації державної політики в сфері туристичного бізнесу. Виробничо-технологічні, інформаційно-комунікативні, фінансово-економічні зв'язки. Класифікація туристичних ресурсів (сутнісний підхід). Зв'язок індустрії туризму з господарським комплексом території. Чинники інтенсифікації туризму. Класифікаційні ознаки туристичного ринку. Типологія національних туристичних ринків. Типологічні ознаки національних туристичних ринків.

Тема 3. Структурно-логічна схема геопросторового дослідження туристичного ринку

Співвідношення елементів системи дослідження. Структурно-логічна схема суспільно-географічного дослідження туристичного ринку. Модель реалізації компонентного системно-структурного просторово-часового аналізу регіонального туристичного ринку

Тема 4. Методика макрорегіональних досліджень туристичного ринку

Схема макродослідження туристичного ринку. Глобальна територіальна структура ринку туристичних послуг. Формування глобальних геопросторових структур туристичного ринку. Делімітація глобальних форм територіальної організації світового туристичного ринку.

Тема 5. Методика дослідження національного туристичного ринку

Дослідження зовнішньої функції національного ринку туристичних послуг. Методика дослідження туристичного ринку країни-партнера. Туристсько-географічне положення. Аналіз стану національної індустрії туризму. Туристична політика.

Тема 6. Методика геомаркетингового аналізу туристичного підприємства

Ринкове середовище підприємства. Оцінка конкурентного середовища. Якість турпродукту. Матриця оцінки ринку постачальників послуг та товарів туристичного призначення. Реклама як елемент маркетингової стратегії і політики туристичного підприємства. Інформаційне забезпечення. Прогнозування попиту на туристичні послуги.

Змістовний модуль 2.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ ТУРИСТИЧНИХ ПОТОКІВ

Тема 7. Моделювання формування та розподілу міжнародних туристичних потоків у географічному просторі.

Поняття «міжнародні туристичні потоки». Мотивації та туристичні цілі.

Статистичний облік міжнародного туризму. Економічні чинники міжнародного туризму. Географічні чинники міжнародного туризму.

Тема 8. Кластерний аналіз країн за показниками індексів зарубіжної туристичної активності та іноземної туристичної привабливості

Індекс зарубіжної туристичної активності. Кластерний аналіз країн походження за показниками зарубіжної туристичної активності та питомими споживчими витратами. Індекс іноземної туристичної привабливості. Кластерний аналіз країн призначення за натуральними та вартісними показниками іноземної туристичної привабливості.

Тема 9. Іноземні туристичні потоки та класифікація країн призначення.

Міжнародні туристичні прибуття та доходи від іноземного туризму. Класифікація країн призначення туристів за валовими та питомими показниками іноземних туристичних потоків. Іноземні туристичні потоки України.

Тема 10. Дослідження рейтингу конкурентоспроможності туристичного сектору.

Індекс конкурентоспроможності туристичного сектору. Показники рейтингу конкурентоспроможності. Рейтинг України за показниками конкурентоспроможності туристичного сектору. Динаміка міжнародних подорожей за показниками Всесвітньої Ради по туризму та екскурсіях (WTTC) і Всесвітньою туристською організації (UNWTO).

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						вечірня форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовний модуль 1. Теоретико-методологічні основи дослідження туристичних ринків												
Тема 1. Ринок туристичних послуг та його територіальна організація.		1	1			6	1	1			6	1
Тема 2. Індустрія туризму - основа розвитку національного ринку туристичних послуг. Структура та типологія національних туристичних ринків.		2	2			6	2	2			6	2

Тема 3. Структурно-логічна схема геопросторового дослідження туристичного ринку		1	1			6	1	1			6	1
Тема 4. Методика макрорегіональних досліджень туристичного ринку		2	1			6	2	1			6	2
Тема 5. Методика дослідження національного туристичного ринку		2	1			6	2	1			6	2
Тема 6. Методика геомаркетингового аналізу туристичного підприємства		2	2			6	2	2			6	2
Разом за змістовим модулем 1		10	8			36	10	8			36	10
Змістовний модуль 2. Теоретико-методологічні засади дослідження міжнародних туристичних потоків.												
Тема 7. Моделювання формування та розподілу міжнародних туристичних потоків у географічному просторі.		2	2			6	2	2			6	2
Тема 8. Кластерний аналіз країн за показниками індексів зарубіжної туристичної активності та іноземної туристичної привабливості		2	2			6		2	2			6
Тема 9. Іноземні туристичні потоки та класифікація країн призначення.		1	1			6		1	1			6
Тема 10. Дослідження рейтингу конкурентоспроможності туристичного сектору.		1	1			6		1	1			6
Разом за змістовим модулем 2		6	6			24		6	6			24
Усього годин	<i>90</i>	<i>16</i>	<i>14</i>			<i>60</i>	<i>90</i>	<i>16</i>	<i>14</i>			<i>60</i>

5. Теми семінарських занять
У програмі семінарські заняття не заплановані

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Структура світового ринку туристичних послуг	2
2	Взаємодія туристичного ринку і території. Територіальна спеціалізація.	2
3	Зв'язок індустрії туризму з господарським комплексом території.	2
4	Типологічні ознаки національних туристичних ринків.	1
5	Аналіз стану національної індустрії туризму	2
6	Географічні чинники міжнародного туризму.	1
7	Міжнародні туристичні прибуття та доходи від іноземного туризму.	1
8	Формування глобальних геопросторових структур туристичного ринку.	1
9	Дослідження впливу географічних чинників на туристичну привабливість країни	2
10	Дослідження впливу економічних чинників на туристичну привабливість країни	2
11	Показники рейтингу конкурентоспроможності - склад груп.	2
12	Стан національного туристичного ринку згідно звітів UNWTO	1
	Разом	14

7. Теми лабораторних занять

У програмі лабораторні заняття не заплановані

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Геопросторові особливості функціонування ринку туристичних послуг	6
2.	Оцінка внутрішнього та зовнішнього середовища ринкової діяльності країни	6
3.	Оцінка туристсько-рекреаційних ресурсів та стану розвитку індустрії туризму	6
4.	Оцінка інтенсивності туристичного процесу між країнами.	6
5.	Оцінка умов та чинників функціонування національного ринку туристичних послуг.	6
6.	Туристична політика країн та регіонів	6
7.	Формування глобальних геопросторових структур туристичного ринку	6
8	Залежність інтенсивності міжнародних туристичних потоків від транспортно-географічного положення країн походження та призначення	6
9.	Методичні підходи до оцінки соціальних, економічних та екологічних наслідків розвитку туризму	6
10.	Розвиток туристичних ринків під впливом глобалізаційних процесів	6
	Разом	60

9. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

1. Встановити суспільно-географічні чинники туризму та властивості географічного простору, що мають значення для формування й розподілу міжнародних туристичних потоків. 2. Здійснити класифікацію країн призначення за валовою кількістю прибуттів на основі звітів UNWTO.

10. Методи навчання

Лекції із застосуванням картографічного матеріалу, семінарські заняття, виконання індивідуальних завдань, робота в бібліотеці та Інтернеті.

За джерелами знань використовуються такі методи навчання: словесні - розповідь, пояснення, лекція, інструктаж; наочні - демонстрація, ілюстрація; семінарські заняття тощо.

За характером логіки Пізнання використовуються такі методи: аналітичний, синтетичний, . аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький.

11. Методи контролю

Усний контроль у вигляді індивідуального та фронтального опитування. Письмовий контроль у вигляді модульних контрольних робіт, самостійних письмових робіт, поточного та підсумкового тестування. Поточне оцінювання, тестування, оцінка за індивідуальну науково-дослідну роботу, залік.

12. Питання для підсумкового контролю

1. Критерії просторового зонування світового туристичного ринку.
2. Система суспільно-географічних методів, підходів та прийомів, що застосовуються при дослідженнях геопросторової організації ринку туристичних послуг.
3. Дослідження трансформаційних здвигов у поляризованій системі світового туристичного ринку.
4. Процеси транснаціоналізації туристичної діяльності в країнах – лідерах туризму.
5. Національні туристичні ринки як одиниці макрорегіонального аналізу.
6. Механізм просторової диференціації світового господарства як основа для формування глобальних геопросторових структур туристичного ринку.
7. Принципи делімітації глобальних форм територіальної організації світового туристичного ринку.
8. Методика дослідження внутрішнього ринку туристичних послуг.
9. Методика геомаркетингового аналізу туристичного підприємства.
10. Моделі сприйняття туристичного простору. Протяжність географічного простору.
11. Поняття "міжнародні туристичні потоки".
12. Схема статистичного обліку міжнародних туристичних потоків. Показники визначення прибуттів у міжнародному туризмі.
13. Географічні чинники міжнародного туризму (територія, біокліматичні умови, транспортно-географічне положення).
14. Демографічний чинник формування зарубіжних туристичних потоків.
15. Економічний чинник формування зарубіжних туристичних потоків.

16. Індекс зарубіжної туристичної активності.

17. Вплив загроз і небезпек на формування та розподіл міжнародних туристичних потоків.

13. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль										Підсумковий контроль	Сума балів
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	20	100
5	5	5	5	10	10	10	10	10	10		

T1, T2 ... T8 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	дуже добре	
75-84	C	добре	
70-74	D	задовільно	
60-69	E	допустимо	
30-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни.
2. Конспекти лекцій та семінарських занять.
3. Методичні матеріали до проведення практичних занять та виконання завдань із самостійної роботи.
4. Підручники і навчальні посібники.
5. Питання для поточного контролю і тестові завдання.
6. Презентації, ілюстративно-демонстраційні засоби навчання, програмне забезпечення.

15. Рекомендована література

Основні рекомендовані джерела:

1. Любіцева О.О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти). К.: Альтерпрес, 2002. - 436 с. https://tourlib.net/books_ukr/lubiceva_rtp.htm
2. Король О. Д. Міжнародні туристичні потоки: суспільно-географічні аспекти формування та геопросторовий розподіл. Дис. доктора геогр. наук - https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/11/dis_korol.pdf
3. Мальська М. П., Антонюк Н. В., Занько Ю. С., Ганич Н. М. Країнознавство: теорія та практика. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 528 с.

4. Ринки туристичних послуг: стан і тенденції розвитку: монографія / за заг. ред. проф. В.Г.Герасименко. – Одеса: Астропринт, 2013.– 334 с.
5. Географія туризму: учебник / колектив авторів; под ред. А.Ю. Александровой. — 3-є изд., испр. — М.: КНОРУС, 2016. — 592 с.

Додаткові рекомендовані джерела

1. Блїй Г. де, Муллер Пітер. Географія: світи, регіони, концепти. – К.: Либідь, 2004. – 740 с.
2. Іщук С.І., Гладкий О.В. Соціальна та економічна географія: теорія і методологія: навч. посіб. – К.: Знання, 2015. – 335 с.
3. Король О.Д., Скутар Т.Д. Міжнародний туризм: методика і матеріали статистичних досліджень. – Чернівці: Рута, 2008. – 64 с.
4. Олійник Я.Б., Степаненко А.В. Теоретичні основи туризмології: навч. посіб. – К.: Ніка-Центр, 2005. – 316 с.
5. Мальська М.П., Рутинський М.Й., Паньків Н.М. Туризм у міжнародному і національному вимірах. Історія і сучасність: монографія. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І.Франка, 2008. – 268 с.

Електронні інформаційні ресурси

1. База даних Світового банку (World Bank Open Data) URL: <http://data.worldbank.org>
2. Світовий банк даних за профілем країн: Кноема. – Режим доступу: <https://knoema.com>
3. Статистичний щорічник Європейських регіонів <https://ec.europa.eu/eurostat/statistical-atlas/gis>
4. The World Travel and Tourism Council URL:<http://wttc.org>
5. The Travel & Tourism Competitiveness Report. World Economic Forum, 2019.
6. Global Power City Index 2019. URL: <http://mori-m-foundation.or.jp/english/ius2/gpci2/index.shtml>
7. The Global Financial Centres Index GFCI 26 URL: <https://www.longfinance.net/programmes/financial-centre-futures>
8. The World Factbook. — Washington, D.C. : Central Intelligence Agency. https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/print_sp.html
9. UNWTO Tourism Highlights URL: Режим доступу: <https://www.e-unwto.org/action/showPublications?pubType=bookOnly>.